

Nanobiotechnologie a bionanotechnologie

Ivo Šafařík

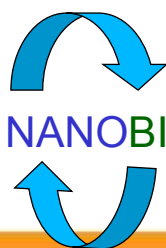
Oddělení nanobiotechnologie
Ústav systémové biologie a ekologie AV ČR, v.v.i
České Budějovice

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Nanobiotechnologie a bionanotechnologie z pohledu nanočástic

- Nanobiotechnologie → např. využití nanočástic pro modifikaci a ovlivnění biologických systémů a procesů
- Bionanotechnologie → např. produkce nanočástic biologickými systémy

NANOBIOTECHNOLOGIE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Bio ↔ nanotechnologie

- Obrovské množství nanomateriálů, biologických struktur, interakcí a procesů
- V přednášce bude pozornost zaměřena zejména na interakce buněk (příp. subcelulárních struktur a významných makromolekul) a různých typů nano- a mikročástic

Nanomateriály

- Mnoho možných způsobů klasifikace (podle charakteru materiálu, fyzikálních vlastností, velikosti, isotropie atd.)
- V přednášce bude pozornost zaměřena zejména na magnetické nanomateriály, částečně i na některé další anorganické nanomateriály

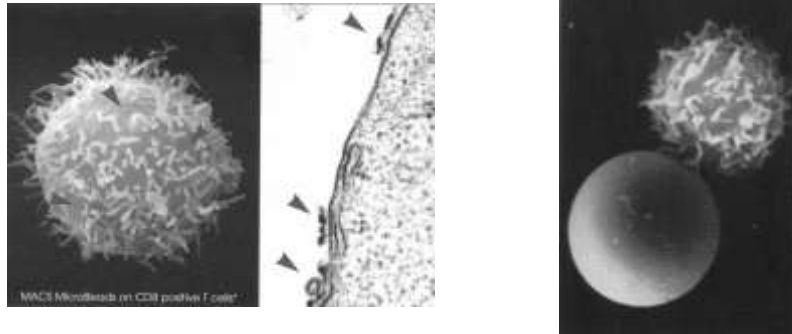
Využití magnetických nano- a mikromateriálů

- (Imuno)magnetická separace buněk
- Detekce apoptických buněk
- Magnetické značení buněk
- Separace buněčných organel
- Magnetofekce
- „Magnetic tissue engineering“
- „Magnetic tweezers“
- „Magnetic twisting cytometry“
- Magnetické nano/mikrovrtáky
- Magnetické celobuněčné biokatalyzátory
- Magnetické nanobiokompozitní materiály

(Imuno)magnetická separace buněk

- Selektivní separace buněk z komplexních suspenzí
- Nutné selektivní navázání magnetických částic na cílové buňky (většinou interakce navázané specifické protilátky a příslušných epitopů; někdy lze využít i interakce navázaného lektinu a sacharidové struktury)
- **Pro efektivní separaci buněk jsou potřeba magnetické nano- i mikročástice !!**

(Imuno)magnetická separace buněk

Značení T-lymfocytů magnetickými nanočásticemi (Miltenyi Biotec, ca 50 nm) a mikročásticemi (Dynal, 4.5 μ m)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

(Imuno)magnetická separace buněk

Rozdílná magnetická separace značených buněk

HGMS (High gradient magnetic separator)

Magnetické separátory pro zkumavky a mikrozukavky

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

HGMS

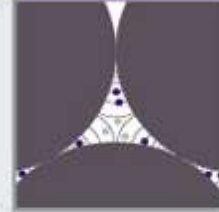
MACS Columns and Separators

MACS® Columns and MACS Separators are designed for fast and easy cell separation of cells which are labeled with MACS MicroBeads. MACS Separators consist of strong permanent magnets.

MACS Columns are composed of a spherical steel matrix. When a column is placed in a MACS Separator, a high-gradient magnetic field is induced within the column.

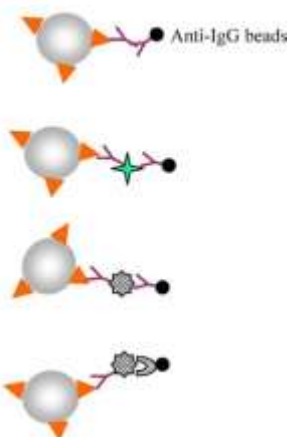
The high-gradient magnetic field efficiently retains the cells that are magnetically labeled with minimal amounts of MACS MicroBeads.

Přímé a nepřímé značení buněk

Direct magnetic cell labeling

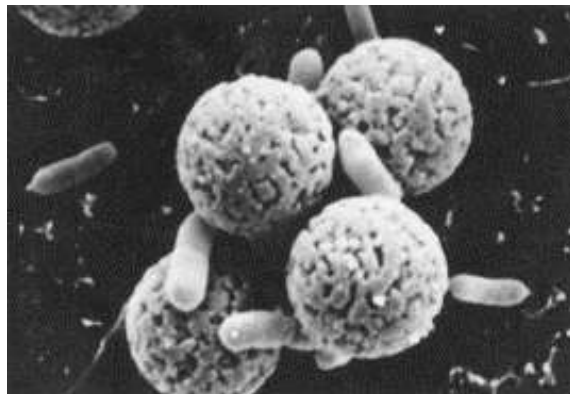
Indirect magnetic cell labeling

Legend

- cell
- IgG-conjugated magnetic bead
- PE-conjugated IgG
- Biotinylated IgG
- Streptavidin-conjugated magnetic bead

Buňky *Escherichia coli* O157 navázané na Dynabeads M280

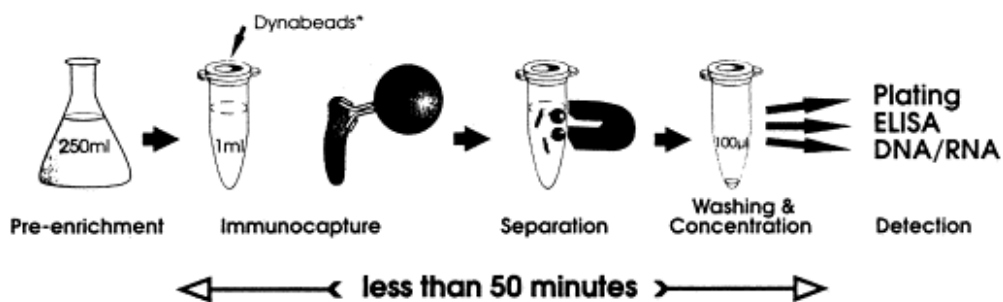

Velmi nízká infekční dávka (cca 10 buněk)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Imunomagnetická separace mikrobiálních patogenů

Použití magnetických mikročástic → možnost aseptické práce v uzavřeném systému!!

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Imunomagnetická separace cílových buněk ve větším měřítku

CliniMACS (Miltenyi Biotec)

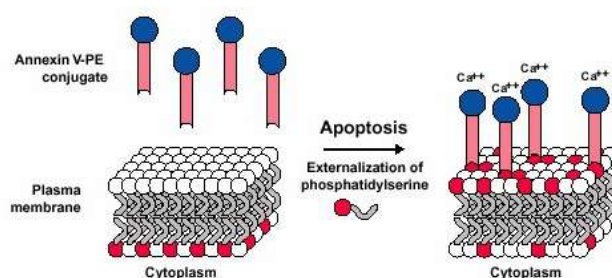

ISOLEX 300i (Baxter)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Detekce apoptických buněk

Schematic representation of the Annexin V assay.

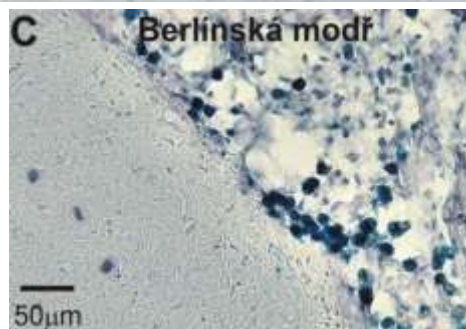
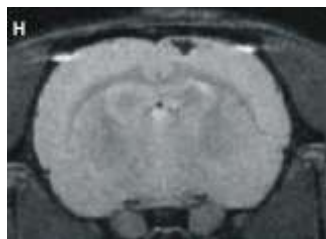
- Detekce exponovaného serinu v buněčné membráně
- Annexin V vázaný na magnetické částice

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Magnetické značení buněk

Implantace kmenových buněk, značených nanočásticemi oxidů železa, do mozkové kůry potkana s ischemickou lézí

Separace buněčných organel

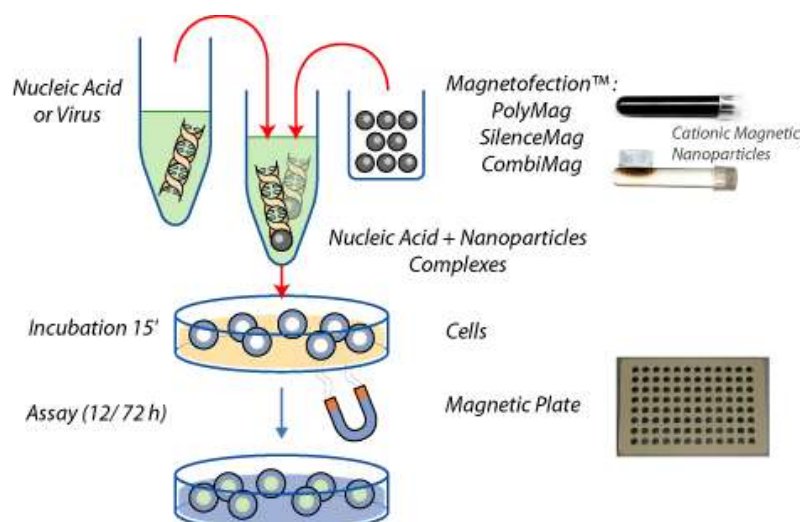
- Možnost separace fagosomů po fagocytose magnetických částic buňkami
- Možnost separace fagosomů definovaného stáří

Magnetofekce

- **Nová transfekční technologie**
- Vazba DNA na magnetické nanočástice pokryté kladně nabitými molekulami
- Vytvořené komplexy jsou poté transportovány do buněk za pomoci vnějšího magnetického pole

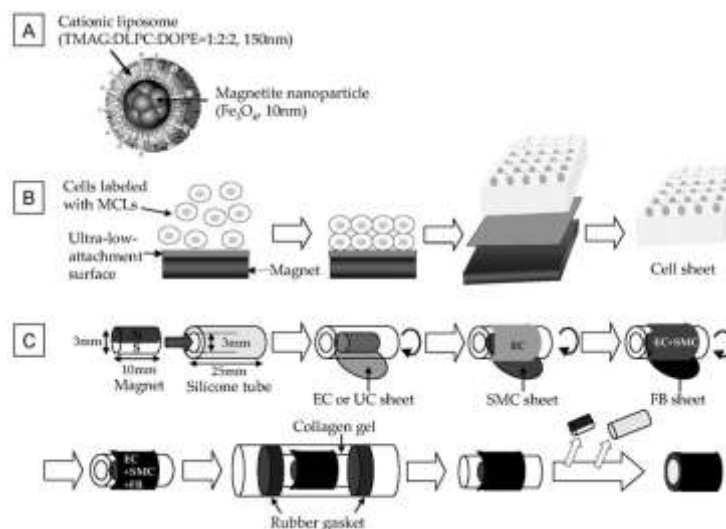
Magnetofekce

Magnetic tissue engineering

- Možnost přípravy komplexních tkáňových kultur
- Příprava tkáňových kultur ze dvou nebo více typů buněk (vrstevnaté struktury)
- Příprava 3-D struktur

Magnetic tissue engineering – tvorba tubulárních struktur (Tissue Eng. 11 (2005) 1553)

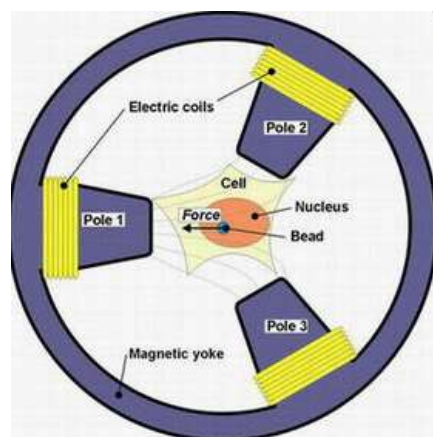

„Magnetic tweezers“

- „magnetická pinzeta“
- Instrument umožňující přenos síly na magnetické částice v gradientovém magnetickém poli
- Měření rheologických vlastností
- Manipulace s jednotlivými biomolekulami

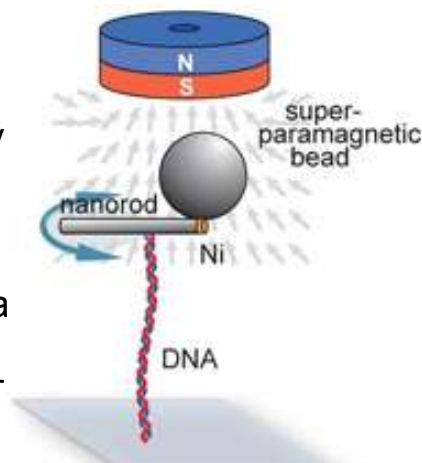
Magnetic tweezers

- Scheme of the micromechanical experiments. Magnetic poles (6 μm wide, 20 μm separation) generate a force on a magnetic bead (1 μm) positioned in the nucleus of a HeLa cell. Electric coils allow the control of amplitude and direction of the force. From the nanometer distances the bead is allowed to move, the elasticity and viscosity of the chromatin can be determined. Magnetic yoke and electric coils are not to scale. Credit: University of Twente
- <http://www.physorg.com/news98378757.html>

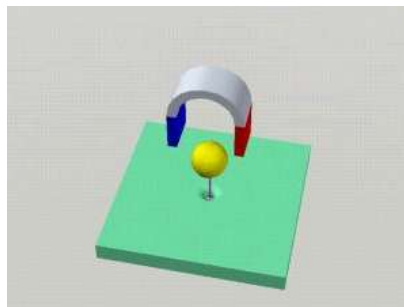
Magnetic tweezers

- Měření kroutícího momentu molekuly DNA
- Jeden konec DNA upevněn ke skleněné podložce, druhý konec DNA navázán na nanovláknko s magnetickou částicí
- <http://inbt.jhu.edu/mechanical-engineers-use-magnets-nanobeads-to-measure-dna-torque/2009/04/21>

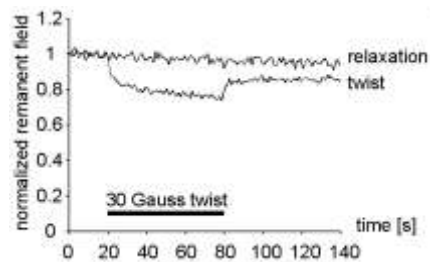
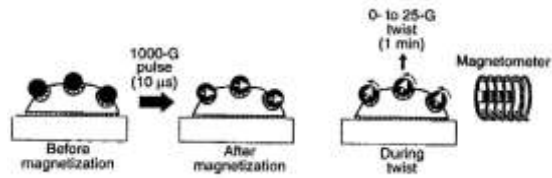
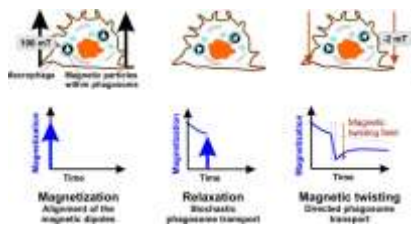
Magnetic tweezers

- Kontrolovaný průchod molekuly DNA nanopórem
- Regulace rychlosti průchodu díky navázané magnetické částici a „magnetické pinzetě“
- Potenciální možnost sekvenování DNA
- http://insciences.org/article.php?article_id=4323

Magnetic twisting cytometry

- Možnost studia zdánlivé „pružnosti“ buněk
- <http://www.hsph.harvard.edu/physiology/projects/bfabry/details.html>

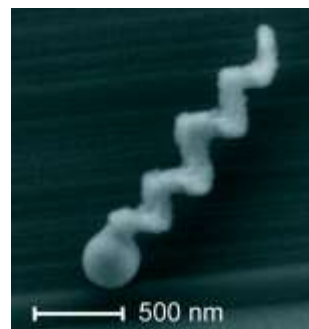

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Magnetické „nanovrtáky“

- „Nanovrtáky“ pro potenciální lékařské aplikace (cílené dávkování léčiv, mikrochirurgie)
- Magnetická částice umožňuje přesnou navigaci
- Nano Lett., 2009, 9 (6), pp 2243–2245

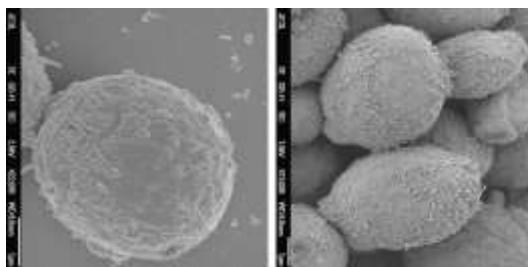

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

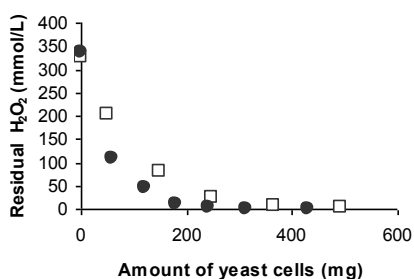
Magnetické celobuněčné biokatalyzátory

- Možnost využití celých buněk jako biokatalyzátorů
- Cenově výhodnější než izolované enzymy
- Magnetická modifikace buněk umožňuje snadnou manipulaci

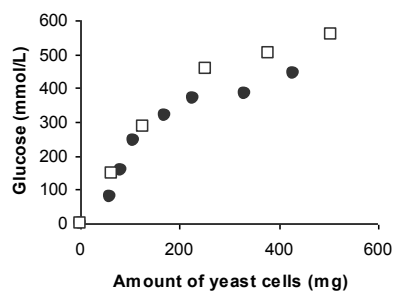

Saccharomyces cerevisiae

Magnetické celobuněčné biokatalyzátory

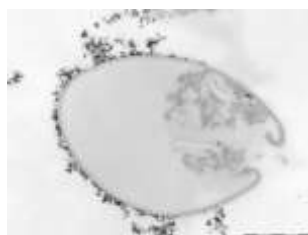
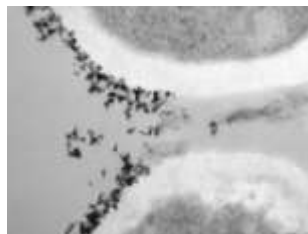
Rozklad peroxidu vodíku (katalasa)

Konverze sacharosu na glukosu a fruktosu (invertasa)

Magnetické nanobiokompozitní materiály

- Magneticky modifikované mrtvé mikrobiální nebo řasové buňky
- Potenciální možnost využití při odstraňování organických a anorganických xenobiotik (např. barviva, ionty těžkých kovů a radionuklidů apod.)

Kluyveromyces fragilis

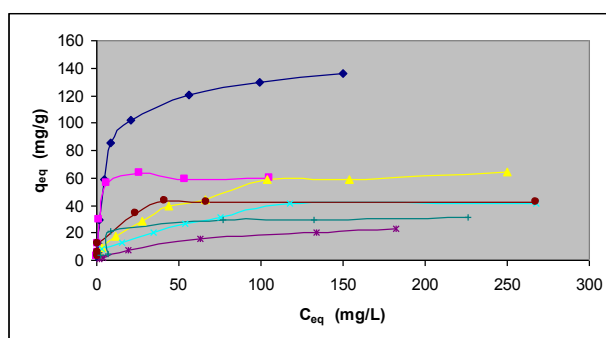
Chlorella vulgaris

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Magnetické nanobiokompozitní materiály

Rovnovážné adsorpční isothermy vybraných organických barviv (magneticky modifikované buňky *Kluyveromyces fragilis* jako adsorbent)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

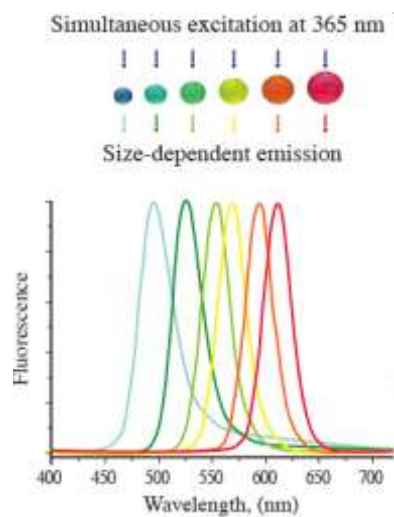
Další nanomateriály

- Kvantové tečky
- Nanočástice zlata

Kvantové tečky

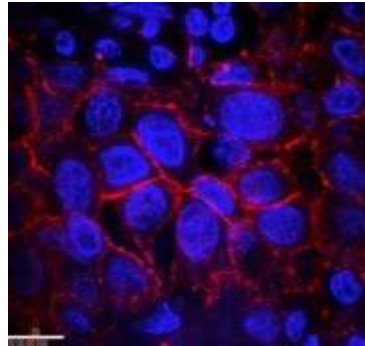
- Polovodičové nanočástice
- Velikost částice ovlivňuje barvu emitovaného světla
- Barva není ovlivněna změnou pH, iontové síly apod.

Kvantové tečky

- Možnost značení buněk a buněčných struktur
- Možnost navázání specifických protilátek

Červeně emitující kvantové tečky s navázanou protilátkou proti nádorovému markeru. Potvrzení přítomnosti markeru v buněčné membráně.

Nanočástice zlata

- Transfekce buněk pomocí genového děla
- Nanočástice zlata s navázanou DNA

Biologická produkce nanočástic

- Magnetické nanočástice produkované magnetotaktickými bakteriemi
- Extracelulární produkce magnetických oxidů železa
- Tvorba nanočástic (zejména ušlechtilých kovů) mikrobiální cestou

Magnetotaktické bakterie

- Existují různé morfologické typy
- Gram-negativní prokaryota
- Nalézají se v sedimentech
- Magnetické nanočástice jsou přítomny v magnetosomech

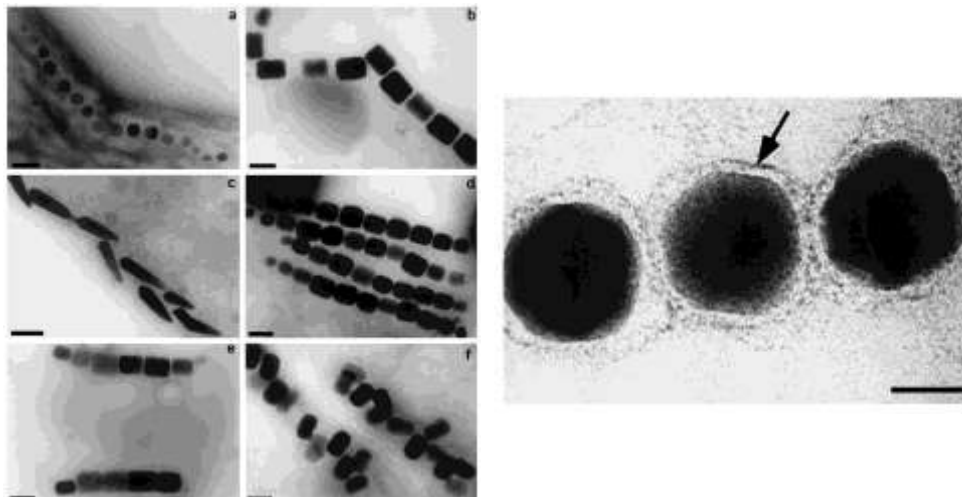
Magnetosomy

- Složeny z magnetitu (Fe_3O_4) nebo greigitu (Fe_3S_4)
- Ca 50 nm v průměru
- Pokryty lipidickou membránou
- Biokompatibilní charakter
- Důležité pro navigaci bakterií do prostředí o vhodné koncentraci kyslíku
- Uplatnění v biovědách

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Magnetosomy

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Produkce magnetitu extrémofilními bakteriemi

- Microorganismy využívající Fe(III) jako akceptor elektronů
- Fe(III) je redukován na Fe(II) za současné tvorby magnetického minerálu magnetitu
- Kmen 121 (kok, ca 1.0 μm v průměru) přežívá 121 °C !!
- Kashefi and Lovley, Science 301 (2003) 934

Po 10 hod klávování při 121 °C

Bez buněk

Děkuji za pozornost

